

part of natural law. P. D. Lodiý states that “every state, as a moral person, has its own rights and obligations”, respectively, and “every nation has the right to self-preservation, provision, protection, war and, in general, coercion law”. In the work of P. D. Lodiý also reflected the issue of ensuring the external security of the state, equality of states, legal status of the state territory, the jurisdiction of the state with regard to foreigners, etc.

Key words: history of science of international law, history of Ukrainian science of international law, theory of international law, natural law, P. D. Lodiý.

УДК 341.9

І. М. ПРОЦЕНКО,
кандидат юридичних наук

ПРИНЦИПИ ВИБОРУ ПРАВА В МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ ДОГОВОРАХ ЯК НОВИЙ СПОСІБ УНІФІКАЦІЇ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

У статті досліджується юридична природа Принципів вибору права в міжнародних комерційних договорах, розроблених у 2015 р. під егідою Гаазької конференції з міжнародного приватного права. Також висвітлені причини обрання Гаазькою конференцією нового способу уніфікації норм міжнародного приватного права, визначено цілі прийняття цих Принципів, окреслено коло суб'єктів, які будуть їх застосовувати. Крім того, у статті виділені окремі положення Принципів, які сформульовані більш вдало, ніж у Законі України «Про міжнародне приватне право» 2005 р., та висловлені пропозиції щодо вдосконалення законодавства України.

Ключові слова: принцип «автономії сторін», колізійна прив'язка «закон автономії сторін», Принципи, що стосуються вибору права в міжнародних комерційних договорах 2015 р., Гаазька конференція з міжнародного приватного права, Закон України «Про міжнародне приватне право» 2005 р., міжнародне приватне право.

Проценко И. Н. Принципы выбора права в международных коммерческих договорах как новый способ унификации в сфере международного частного права

В статье исследуется юридическая природа Принципов выбора права в международных коммерческих договорах, разработанных в 2015 г. под эгидой Гаагской конференции по международному частному праву. Также освещены причины избрания Гаагской конференцией нового способа унификации норм международного частного права, определены цели принятия этих принципов, очерчен круг субъектов, которые будут их применять. Кроме того, в статье выделены отдельные положения Принципов, которые сформулированы более удачно, нежели в Законе Украины «О международном частном праве» 2005 г., и высказаны предложения по совершенствованию законодательства Украины.

Ключевые слова: принцип «автономии сторон», коллизионная привязка «закон автономии сторон», Принципы, касающиеся выбора права в международных коммерческих договорах 2015 г., Гаагская конференция по международному частному праву, Закон Украины «О международном частном праве» 2005 г., международное частное право.

Protsenko I. M. Principles on the Choice of law in international Commercial Contracts as a new way of unification in the field of private international law

The article focuses on the study of the legal nature of the «Principles on Choice of law in international Commercial Contracts», adopted in 2015 under the auspices of the Hague Conference on Private International Law. The reasons for electing the new method for the unification of the norms of private international law are also highlighted, the objectives of adopting these principles are defined, and the circle of subjects that will apply them is outlined. In addition, the article singles out certain provisions of the Principles, which are formulated more successfully than in the Law of Ukraine «On Private International Law» 2005. In this connection, the author made some proposals on improving the legislation of Ukraine.

Key words: *the principle of «party autonomy», connecting factor «law of autonomy of will», «Principles on Choice of law in international Commercial Contracts» 2015, Hague Conference on Private International Law, The Law of Ukraine «On Private International Law» 2005, private international law.*

У 2015 р. Гаазька конференція з міжнародного приватного права (далі – Конференція) вперше за понад столітню історію свого існування звернулася до нехарактерного для себе способу уніфікації норм міжнародного приватного права (далі – МПрП). До цього часу, тобто до 2015 р., під її егідою розроблялися виключно міжнародні договори у формі конвенцій чи додаткових протоколів до них. Однак останнім нормативно-правовим актом, прийнятим нею, стали Принципи вибору права в міжнародних комерційних договорах¹ (далі – Принципи), які, не маючи статусу міжнародного договору, не отримали й обов'язкової юридичної сили та належать до так званого м'якого права. Отже, попри те, що зміст Принципів становить великий науковий інтерес, ми вважаємо за необхідне передусім висвітлити причини використання цієї міжнародною організацією такого нетрадиційного для неї способу уніфікації норм МПрП, як прийняття міжнародно-правового акта рекомендаційного характеру.

Причини обрання такого шляху уніфікації викладені вже в робочих документах з підготовки проекту Принципів й вони мають переважно юридико-технічний характер, а саме: 1) Конференція врахувала позитивний досвід УНІДРУА та ЮНСІТРАЛ з розробки та практичного застосування міжнародно-правових актів рекомендаційного характеру (типових законів, принципів, керівництв); 2) через складнощі з приєднанням держав до міжнародних договорів останні часто не набувають чинності або поширюються тільки на невелику кількість держав; 3) переговори з розробки текстів проектів міжнародних договорів також часто супроводжуються значними складнощами, зумовленими потребою узгодження воль держав, що, у свою чергу, збільшує тривалість їх розробки; 4) міжнародно-правові акти рекомендаційного характеру не вступають у конфлікт з іншими нормативно-правовими актами, як міжнародними, так і національними, як обов'язкового, так і не обов'язкового характеру².

Досліджуючи причини звернення Конференції до розробки міжнародно-правового акта необов'язкового характеру додатково варто зауважити, що ще в Заключному акті 14-ї сесії Гаазької конференції від 25 жовтня 1980 р.³ було визнано можливість використання Конференцією цього способу уніфікації норм МПрП (шляхом розробки рекомендацій чи типових законів) стосовно тих питань, щодо яких, виходячи із обставин, це доцільно було б зробити. Цей спосіб уніфікації, на думку Конференції, міг сприяти більш легкому прийнят-

тю та широкому практичному застосуванню її рішень. Отже, Гаазька конференція з міжнародного приватного права належним чином оцінює переваги більш «гнучких», ніж міжнародний договір, способів уніфікації норм МПрП. Але водночас першість вона все ж таки залишає за міжнародним договором, оскільки, наприклад, при розробці проекту Принципів було відмічено таке: «однак може бути, що розробка необов'язкового інструменту являє собою попередній етап, який у більш віддаленому майбутньому може сприяти прийняттю Гаазькою конференцією міжнародного договору з цієї теми»⁴.

Поряд з висвітленням причин звернення Конференції до розробки міжнародно-правового акта рекомендаційного характеру варто також назвати й чинники, що вплинули на обрання нею проблематики «автономії сторін» як предмета своєї уніфікаційної роботи. На них вказує передусім час початку даної роботи, що припав на 2006 р., одразу після прийняття Конференцією Конвенції про угоди про вибір суду від 2005 р. Як відомо, ця Конвенція регулювала такий специфічний інститут міжнародного цивільного процесуального права, як інститут пророгаційної угоди⁵. Робота Конференції над підготовкою цієї Конвенції та досвід інших міжнародних організацій у сфері уніфікації правил щодо арбітражних застережень/угод, а також відмінність практичного застосування «автономії сторін» державами, що належали до різних правових систем чітко вказали на необхідність розробки єдиних правил вибору сторонами застосовного права, які б до того ж показали їх відмінність від арбітражних та пророгаційних угод. Крім того, у цей же час у рамках Європейського Союзу проходила робота над розробкою Регламенту Європейського Парламенту та Ради «Про право, що підлягає застосуванню до договірних зобов'язань»⁶, відомого сьогодні як Регламент «Рим I» (набув чинності у 2008 р.), який мав замінити Римську конвенцію про право, застосовне до договірних зобов'язань 1980 р. й також містив положення щодо вибору права сторонами договору (ст. 3 Регламенту). Набуття чинності цього Регламенту тільки підкреслило важливість подальшої розробки правового регулювання інституту «автономії сторін», тим більше, що під час роботи над ним було прийнято рішення не включати до нього положень щодо можливості обрання сторонами норм *lex mercatoria*, а в Принципах це питання вирішено по-іншому.

Взявшись за незвичайний для себе спосіб уніфікації норм МПрП, Конференція не обмежилася лише розробкою зазначених Принципів, а доповнила їх змістовним коментарем і вступом⁷ (правова природа та юридична сила яких, однак, породжує запитання). В останньому містяться важливі положення щодо природи, змісту, умов та правил застосування Принципів, зокрема, визначено їх специфіку як акта необов'язкового характеру. Так, у вступі ще раз наголошено на цілком логічному правилі, що держави не зобов'язані застосовувати Принципи чи включати їх у своє внутрішнє законодавство, та додано, що Принципи не є модельним законом. Поряд з цим, виходячи із Преамбули Принципів, можна підсумувати, що їх було розроблено не для того, щоб запровадити уніфіковані положення міжнародного комерційного договору (на зразок Правил ІНКОТЕРМС). На нашу думку, вони є керівними роз'ясненнями (або навіть стандартами), які можуть використовувати держави при вдосконаленні національного законодавчого регулювання інституту «автономії сторін», а також суди та арбітражні інституції при встановленні обраного сторонами права,

при цьому згоди сторін договору для використання цих Принципів одержувати не потрібно. З іншого боку, ми також вважаємо, що домовленість сторін договору застосовувати Принципи при розгляді спорів, пов'язаних із встановленням обраного ними права, також не має зобов'язального характеру для суду чи арбітрів. Дані аспекти мають враховувати українські фахівці у сфері МІПрП, які звикли до того, що такі міжнародні нормативно-правові акти не обов'язкового характеру, як Правила ІНКОТЕРМС, Принципи УНІДРУА, Принципи європейського договірного права застосовуються тільки тоді, коли сторони договору погодилися застосовувати їх чи норми *lex mercatoria*. Окрім цього, ми вважаємо, що орієнтованість Принципів на держави, національні суди та арбітражні інституції дає можливість класифікувати їх як акти міжнародного «м'якого» права, а питання віднесення їх до джерел *lex mercatoria* залишаємо відкритим для обговорення.

Вивчаючи необов'язковий характер Принципів та цілі їх застосування, варто також висвітлити висловлену у вступі до Принципів думку стосовно того, що вони «можуть слугувати керівництвом для реформування внутрішнього законодавства щодо вибору права та діяти разом з існуючими документами щодо цього»⁸. Отже, Принципи, окрім сприяння вдосконаленню національного законодавства держав, можуть також доповнити, тобто доповнити прогалини, які містяться в інших міжнародно-правових актах, при чому, як у міжнародних договорах, що стосуються інституту «автономії сторін» (наприклад, у Конвенції ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 р., у Гаазькій конвенції про право, застосовне до міжнародної купівлі-продажу товарів 1955 р. (має незначну кількість держав-учасниць), у Міжамериканській конвенції про право, застосовне до міжнародних контрактів 1994 р.), так і в актах ЄС (тобто в Регламенті Рим I) і в джерелах *lex mercatoria* (Правилах ІНКОТЕРМС, Принципах УНІДРУА, Принципах європейського договірного права тощо).

Таким чином, Гаазька конференція з міжнародного приватного права, прийнявши міжнародно-правовий акт необов'язкового характеру, спробувала в безконфліктний спосіб доповнити інші міжнародно-правові акти (як універсальні, так і регіональні, як обов'язкові, так і необов'язкові), що регулюють інститут «автономії сторін», а також сприяти вдосконаленню його національного правового регулювання в різних державах світу. Але при цьому варто враховувати інший бік цього «безконфліктного способу», який може призвести до того, що Принципи не будуть застосовані, принаймні в Україні. Адже Принципи в силу свого необов'язкового характеру та відповідно до ст. 9 Конституції України⁹ не є частиною національного законодавства України. Окрім цього, вони також не отримують тієї переваги над нормами національного законодавства, якою володіють в Україні норми міжнародних договорів в силу ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України» від 2004 р.¹⁰ Таким чином, не будучи частиною національного законодавства, вони не підлягають обов'язковому застосуванню судами України і, відповідно, якщо між Принципами і Законом України «Про міжнародне приватне право» 2005 р.¹¹ існуватиме колізія, застосуванню підлягатимуть норми Закону, а не Принципи.

Також Господарський процесуальний кодекс України в ред. 2017 р.¹² не містить ніяких положень, які б сприяли застосуванню господарськими судами

України цих Принципів. Адже ст. 11 Кодексу «Верховенство права та джерела права, що застосовуються судом» зазначає лише, що: суд розглядає справи відповідно до Конституції України, законів України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України (ч. 2); суд застосовує норми права інших держав у разі, коли це передбачено законом України чи міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України (ч. 5); якщо спірні відносини, в тому числі за участю іноземної особи, не врегульовані законодавством, суд застосовує звичаї, які є вживаними у діловому обороті (ч. 9). Однак, як зазначалося вище, Принципи не належать ні до міжнародних договорів, ні до норм права інших держав, ні до звичаїв, які є вживаними у діловому обороті, а тому правові підстави для їх застосування господарськими судами України відсутні. Отже, законодавцю було б бажано включити їх до внутрішнього законодавства України, а саме, до Закону України «Про міжнародне приватне право» 2005 р. Зокрема, майже таким шляхом пішов Парагвай, який прийняв у 2015 р. окремий Закон № 5393 «Щодо застосовного права до міжнародних контрактів»¹³.

Однак перед тим як вирішувати питання включення Принципів до законодавства України, потрібно розкрити ті його положення, які відрізняються від норм Закону України «Про міжнародне приватне право» 2005 р., або взагалі не передбачені в ньому, а саме:

1) в ч. 1 ст. 1 Принципів зазначається, що вони не застосовуються до договорів із споживачами чи до трудових договорів, а в ч. 3 цієї ж статті дається перелік ще ряду питань, яких дані Принципи не стосуються. Поряд з цим вважаємо за необхідне додати, що, виходячи із сутності даних Принципів, вони також не повинні використовуватися для регулювання шлюбних контрактів і заповітів. Взагалі, під час розробки змін до Закону України «Про міжнародне приватне право» 2005 р. варто пам'ятати, що ним встановлюються правила вибору права щодо правочину (як одностороннього, так і багатостороннього), а Принципи стосуються тільки міжнародних комерційних договорів, тому ст. 5 Закону варто коригувати враховуючи цю обставину або ж, можливо, всі пов'язані із Принципами зміни і доповнення слід вносити до розділу VI Закону;

2) ключове правило Принципів сформульовано доволі просто й не обтяжено ніякими додатковими умовами. Зокрема, у ч. 1 ст. 2 зазначається, що: «договір регулюється правом, обраним сторонами». Однак Закон України «Про міжнародне приватне право» 2005 р. передбачає умови, за яких сторони можуть обирати право й сформульовані вони доволі заплутано. Так, відповідно до ст. 5 Закону сторони можуть обирати право лише у випадках, передбачених законом. Однак відповідно до його ст. 43 сторони договору можуть обрати право, що застосовується до договору, але із урахуванням ст. 5 Закону й, крім випадків, коли вибір права прямо заборонений законами України. Отже, згадавши ст. 43 містить взаємовиключні положення й залишаються не зрозумілими умови, за яких сторони можуть обирати право: чи тоді, коли це передбачено Законом, чи тоді, коли це прямо не заборонено Законом. Українському законодавцю цю колізію обов'язково необхідно усунути незалежно від імплементації Принципів до Закону України «Про міжнародне приватне право» 2005 р.;

3) за допомогою ч. 2 ст. 2 Принципів може бути подолана проблема ч. 3 ст. 5 Закону України «Про міжнародне приватне право» 2005 р., яка сформульована

некоректно, внаслідок чого здається, що вона дає змогу обрати сторонам одне право або до договору в цілому, або тільки щодо окремої його частини. Натомість згадана ст. 2 Принципів чітко встановлює, що сторони можуть обрати як право, застосовне до всього договору чи тільки щодо його частини, так і різне право для застосування щодо різних частин договору;

4) на нашу думку, було б доцільним включити до Закону України «Про міжнародне приватне право» 2005 р. ряд уточнюючих положень, а саме: аналогічне ч. 4 ст. 2 Принципів, відповідно до якої обране право не повинно бути пов'язаним ні із сторонами, ні із договором та реч. 2 ст. 4., згідно з яким укладення сторонами угоди про наділення того чи іншого суду чи арбітражного інституту повноваженнями з урегулювання спорів, що виникли в зв'язку із відповідним договором, саме по собі не є еквівалентом вибору права;

5) безумовно, родзинкою Принципів є їх ст. 3, яка дозволяє сторонам обрати в якості права, що має застосовуватися до договору, не тільки право конкретної держави, а й міжнародне право та норми *lex mercatoria*. Адже відповідно до цієї статті правом, обраним сторонами, можуть бути правові норми, які визнаються на міжнародному, наднаціональному чи регіональному рівні в якості нейтрального та збалансованого набору правил (тобто вони мають містити приписи, прийнятні для різних правових систем), якщо тільки правом держави суду не передбачено інше. Існування такого положення, безумовно, відповідає сучасному етапу розвитку МПрП.

Поряд з цим, на нашу думку, для Принципів є характерними і певні недоліки. Передусім варто відмітити, що ч. 5 ст. 5 Закону України «Про міжнародне приватне право» 2005 р., яка регулює питання юридичних наслідків зміни сторонами обраного права, сформульована значно чіткіше, ніж присвячена цьому ж питанню ч. 3 ст. 2 Принципів. Також відповідно до п. а. ч. 3 ст. 1 Принципів дія цього нормативно-правового акта цілком логічно не торкається права, що регулює питання правоздатності фізичних осіб, однак питання їх дієздатності з незрозумілих причин до цього переліку не включено.

Таким чином, Гаазька конференція з міжнародного приватного права вперше звернулася до нехарактерного для себе способу уніфікації норм міжнародного приватного права – розробки міжнародно-правового акта необов'язкового характеру. Причини обрання цього шляху були пов'язані переважно з тими складнощами, які виникають при підготовці, прийнятті та набутті чинності міжнародними договорами. Як предмет такої уніфікації нею був обраний інститут, що давно потребував розробки узагальнюючого правового регулювання – інститут «автономії сторін». У результаті Конференція підготувала Принципи, які можуть використовуватися для вдосконалення національного регулювання інституту «автономії сторін», доповнення діючих у цій сфері міжнародно-правових актів, а також суддями та арбітрами при встановленні обраного сторонами права. Поряд з цим необов'язковий характер Принципів може призвести до того, що, наприклад, в Україні, вони не будуть застосовуватися. Однак цього варто було б уникнути, оскільки Принципами передбачено ряд положень, які могли б удосконалити законодавство України з міжнародного приватного права.

1. *Principles on choice of law in international commercial contracts* approved on 19.03.2015. URL: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=135>; російськомовний варіант див. URL: <https://assets.hcch.net/docs/eb2202fd-47c9-4e73-ab0f-cbf2b4057d8f.pdf>. 2. *Feasibility study on the choice of law in international contracts: Report on work carried out and suggested work programme for the development of a future instrument*. С. 7 (п. 23–25). URL: <https://assets.hcch.net/docs/64fe9fef-e0f1-4927-b8ca-924d6ee01e0c.pdf>. 3. *Інформація з Feasibility study on the choice of law in international contracts*. Op cit. С. 6. 4. *Feasibility study on the choice of law in international contracts*. Op cit. С. 7 (п. 24). 5. Див. докладніше: *Проценко І. М.* Інститут пророгаційної угоди в міжнародному приватному праві // *Правова держава Київ*, 2012. Вип. 23. С. 548–555. 6. *О праве, подлежащем применению к договорным обязательствам: Регламент (ЕС) № 593/2008 Европейского Парламента и Совета («Рим I»)* от 17.06.2008 г. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_905. 7. Див.: *Introduction to the Hague Principles on Choice of Law in International Commercial Contracts*. URL: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=135>. 8. *Introduction to the Hague Principles on Choice of Law in International Commercial Contracts*. Op cit. п. 1.18. 9. *Конституція України* від 26.06.1996 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>; 10. *Про міжнародні договори України: Закон України* від 29.06.2004. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>. 11. *Про міжнародне приватне право: Закон України* від 23.06.2005 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>. 12. *Господарський процесуальний кодекс України* в ред. від 03.10.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2147-19/paran2#n2>. 13. *Paraguayan Law 5393 of 2015 regarding the applicable law to international contracts 5393 of 2015*. URL: https://assets.hcch.net/upload/contractslaw_py.pdf.

Protsenko I. M. Principles on the Choice of law in international Commercial Contracts as a new way of unification in the field of private international law

The Hague Conference on Private International Law, which, as an organization designed to unify the rules of private international law, for over a hundred years has been developing international treaties on various aspects of this sphere, in 2015 for the first time turned to an uncharacteristic way of unifying the norms of private international law. Namely, she developed an international legal act of an optional nature – “Principles on Choice of law in international Commercial Contracts”. The reasons for choosing this way were mainly connected with the difficulties that arise in the preparation, adoption and entry into force of international treaties. As the subject of such unification, she chose the institution of private international law, which for a long time needed the development of a general legal regulation – the institute of “party autonomy”. As a result, the Principles adopted by the Hague Conference can be used to improve the national regulation of the institution of “party autonomy”, to complement the international legal instruments in force in this area, as well as to judges and arbitrators when establishing the parties’ rights. The principles are not a model law, they do not establish unified provisions of international commercial contracts. In our view, these Principles are the guiding explanations (or even the standards), which, as pointed out above, can be used by States in improving the national legislative regulation of the institution of party autonomy, to complement the relevant international legal instruments, as well as by courts and arbitral tribunals when establishing the parties elected by the parties, while the consent of the parties to the contract for the use of these Principles is not required. As a result of the legal analysis of the Principles, it was established that a number of their articles were formulated more successfully than the provisions of the Law of Ukraine “On Private International Law” of 2005, so it would be advisable to implement them. Also, the article shows that the Ukrainian legislation does not provide for the conditions for the application of the norms of the international “soft law” (to which we also refer the Principles), which further emphasizes the need to introduce these Principles into Ukrainian legislation.

Key words: *the principle of “party autonomy”, connecting factor “law of autonomy of will”, “Principles on Choice of law in international Commercial Contracts” 2015, Hague Conference on Private International Law, The Law of Ukraine “On Private International Law” 2005, private international law.*

УДК 341.171

Л. Г. ФАЛАЛЄЄВА,
кандидат юридичних наук

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ: ПРАВОВИЙ СТАТУС ТА РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ГРОМАДЯН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

*У статті проаналізовано правовий статус, функції та повноваження Європейсько-го Парламенту, включно у сфері забезпечення прав громадян ЄС. Зроблено висновок, що Європейський Парламент є наднаціональною колегіальною виборною інституцією ЄС, що забезпечує представництво громадян ЄС та функціонує у сесійному порядку, реалізуючи, *inter alia*, законодавчі, бюджетні, контрольні, консультаційні функції та повноваження в інтересах громадян ЄС з урахуванням спільних цілей і цінностей, визначених установчими договорами. Висвітлено доктринальні погляди з окреслених питань.*

Ключові слова: *Європейський Союз, Лісабонський договір, Європейський Парламент, громадяни ЄС, інтеграція.*

Фалалєєва Л. Г. Европейский Парламент: правовой статус и роль в обеспечении прав граждан Европейского Союза

*В статье проанализировано правовой статус, функции и полномочия Европейского Парламента, в том числе в сфере обеспечения прав граждан ЕС. Сделан вывод, что Европейский Парламент является наднациональной коллегиальной избирательной институцией ЕС, которая осуществляет представительство граждан ЕС и функционирует в сессионном порядке, реализуя, *inter alia*, законодательные, бюджетные, контрольные, консультативные функции и полномочия в интересах граждан ЕС, учитывая общие цели и ценности, определенные учредительными договорами. Освещены доктринальные взгляды по теме исследования.*

Ключевые слова: *Европейский Союз, Лиссабонский договор, Европейский Парламент, граждане ЕС, интеграция.*

Falaliev L. G. The European Parliament: legal status and role in ensuring the rights of citizens of the European Union

The article analyzes the legal status, functions and powers of the European Parliament, including the area of ensuring the rights of citizens of the EU. It is concluded that the European Parliament is a supranational collegiate election institution of the EU that ensures the representation of EU citizens and functions in a sessional manner primarily realizing legislative, budgetary, control, advisory functions and powers for the benefit of EU citizens, taking into account the common goals and values established by the founding treaties. Doctrinal views from the above issues are highlighted.

Key words: *European Union, Lisbon Treaty, European Parliament, EU citizens, integration.*